

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA
AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRIEGYZŐK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Papok-, gazda-
sági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre 8 K. Tani-
tóknek, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy példány ára
10 fillér.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: **FÜLEI SZ. LAJOS.**

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér-
többszöri közlésnél 4 fillérért közöltenek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen hetenkint
kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10.489. sz. és hirdetések intézendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. — M. kir. postatakarék és Clearing számla 10.489. sz.

A székelység jövője.

A „Székely-Udvarhely“ számára írta:

Borszékly Soma, nyug. min. osztálytanácsos.
Budapest, márcz. hó.

Magyarország ujja születésének kor-
szakában: *Székelyudvarhely*, illetőleg ennek
polgármestere és polgársága igen magasz-
tos és a székely nemzet lételének életjelét
magában foglaló kezdeményező lépésre, ve-
zérszerepre van hivatva.

Jelen felszólalásom a néhai székely
huszárak egyszerű trombitájának „riadója“
óhajt lenni.

Lehet, kicsinyelni fogják: egy vidéki
lap felszólalását, mert megszoktuk a na-
gyobb események létesítésére, felsőbb ren-
deleteteket bevárni. De tudnunk kell, hogy a
tétlenség most halált jelent. Az önérzetre
való ébredés utolsó órája ütött.

Udvarhelyvármegyének nagyevü or-
szággyűlési képviselői, választóiknak haza-
fias óhajtásait, az egyszerű huszárkürt
ébresztő hangjaiból is meg kell, hogy ért-
sék. Ne hitessük el önmagunkkal azt, hogy
a székelység jövőjének zenéjét csak akkor
hallják meg vezetőink, ha valamely buda-
pesti lapban kürtöljük ki a székelység
mentő eszközeit.

Ezen riadó hangjait első sorban Szé-
kelyudvarhely, a székely anyaváros polgár-

mesterének és ezen város polgárainak kell
meghallani, mert az agyagfalvihoz hasonló
„székely nemzeti gyűlés“ időnkinti megtartásá-
nak szüksége: mégis csak „a négy székely
vármegye“ speciális teendői közé tartozik;
habár ezen, a maguk nemében páratlan,
sajátságos nemzeti gyűlések megtartásával
országos érdekek nyernek kielégítést. Ezen
székely nemzeti gyűlések felelevenítésével a
székelységnek államot fenntartó ereje ér-
vényesül s ezért kell a székelységnek ön-
magáról életjelt adni.

A székely nemzeti gyűléseknek hiva-
tása tanúságot tenni arról, hogy a négy
székely vármegyében *egységes székely nem-
zet* létezik; tömörülni tud és az Unio követ-
keztében Magyarországnak életképes részét
képezi.

Elmult már az idő, midőn az agyag-
falvi réten napokig gyűlésezhattünk. Most
esemény számba vettük, hogy *Darányi* mi-
niszter ur nem ott járt, ahol vasút van,
hanem Kolozsvárról a Székelyföldre vezető
utjában a Székelyföld azon részében is meg-
fordult, ahol nincs vasút. Ahol pedig vasút van,
ott nincs székely és ez az oka azon tény-
nek, hogy kormányfőriaink a Székelyföldet
nem ismerik. Mert nem kívánhatjuk, hogy
járatlan utakon, azon a Székelyföldön, mel-
lyet vasuton egynehány óra alatt meg-
lehetne járni — napokon át vesztegessék
az időt.

Változott viszonyaink között, most ez
alkalommal nem szólok a *székely vasutak*
építésének szükséges voltáról, habár a
Fekete-tengerhez vezető mostani világke-
reskedelmet közvetítő vasutunk világkeres-
kedelmünk gunyváráját képezi s *csak osz-
trák vasutnak nevezhető*. Mert azon vasut, mely
Kolozsvárról Kocsárdra, Tövisre, Segesvárra,
Brassóba, onnan vissza Sepsiszentgyörgy—
Gyimes—Szulina és tovább hajón Kon-
stanczára vezet, *székely vasutnak nem nevez-
hető*. Ha ugyan a Székelyföldet is keresz-
tül-kasul szeli, de 800 kilométerrel hosz-
szabb vonalat képez, mint akkor lesz, ha
a Sepsiszentgyörgytől Buzenig szükséges
30 kilométernyi székely vasut ki lesz építve
és egyenes vonalban világkereskedelmi vasut-
vonalat nyerünk a Fekete-tenger partjaihoz.

Megfoghatatlan *nemtörődömség*, hogy mi-
kép tűrhetted eddig is a székely nemzet,
hogy a *Székelyföld idegen érdekek* érvényesi-
tésére kizsákmányoltassék, de épen e mos-
toha viszonyok indokolják a *székely nemzeti
gyűlések megtartásának szükségét*.

Tegyünk már most egy kis összeha-
sonlítást a székely kongresszus és a volt
régii székely nemzeti gyűlések közt, hogy
lássuk, miként érvényesült Tusnádon a
székelység tömörülésének eszméje és meg-
elégedhetünk-e azzal, hogy a székely nem-
zeti gyűlések székely-kongresszussal pótol-
tassanak jövőre is.

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRGYÁJA.

Egyetemes irodalomtörténet.

(Szerkesztő: *Heinrich Gusztáv*. Kiadja a Franklin-Társulat.
— Egy-egy kötet ára füzve 16 K, diszes kötetben 20 K.)

Egy óriási mű első kötete hagyta el a sajtót.
Külsőségeiről, formájáról kiállításának fényé-
ről, pompájáról a fővárosi sajtó elragadtatással
szól. A kultuszminiszter támogatásával kiadja a
Franklin-Társulat. A szerkesztés és összeállítás
nagy munkáját *Heinrich Gusztáv*, egyetemi
tanár vállalta el és huszonnégy magyar tudós
munkatársa van; valamennyi elsőrangú tekintély
az irodalomtörténet irásának a terén.

Öt vaskos kötetből fog állani ez a mű.
Mindegyik kötetnek 720 lapnyi terjedelme lesz. A
A szöveget választékos és rendkívül gazdag illusz-
trációk ékesítik.

Szinte megbecsülhetlen irodalmunkban az
ilyen nagyszabású mű, amely az emberiség egye-
temének szellemi produktumaival ösmerteti meg
a magyar közönséget. Attól fogva, amikor az
emberiség még gagyogva és ügyetlenül járt, gon-
dolatait nem tudván szabatosan kifejezni, mind-
máig, a mikor az emberiség látóköre határtalan
és szelleme bejárta a mélységeket és magasságo-
kat, élénk tárja ez a mű mindazt, ami szellemi
kincs gyanánt halmozódott fel a világ kincs-
házában

Ez óriási vállalkozás méltán sorompóba szó-
líthatja a tudósokat.

Vitalkozhatnak a tudósok azon, hogy hol
van első kezdete a kulturának. Nagy szellemek
rámutattak azokra, hogy a kultúra első nyomai
arra az időkre vezethetők vissza, a mikor az ember
először készített magának ruhát; mások

onnan dátálják ezt, a mikor az ember először
készített vályogot, hogy abból kunyhót építhes-
sen. Akármilyen időszakra vezetnek vissza ezt a
nagy dátumot, bizonyos, hogy az igazi nagy kul-
turának születésnapja az volt, a mikor az első
szót leírták ezen a földön úgy, hogy azt mások
elolvashatták és megérthették. Bármilyen ügyet-
len, vagy kezdetleges írásmód volt az, bizonyos,
hogy benne volt a növekedés princípiuma, a
fejlődés minden föltétele.

Innen dátálódik az emberiség összes szel-
lemi produkciójának kezdete. A kicsiny írásjel-
ből egy egész világ lett, amely fundamentuma
annak a nagy szellemi világnak, amelynek fejl-
lődési fokán ma állunk. Költészet és tudomány s
mindaz, ami az ember ideáljait képezi, innen
indult ki India, Babilonia költészete, a roppant
héber litteraturán át, a görög és latin költé-
szet és irodalom, a germán nagy irodalom és
mindaz, ami hozzátartozik, irott törvényekkel
egyetemben, amelyek az egyensúlyt az emberis-
ség egyetemes egészében, vagy országokint
összetartják, mind innen keletkeztek. A lelke-
sedés összes forrásai itt fakadnak s mint a
hogyan a nagy tengerek egyes folyamok össze-
ömléseiből támadnak, amelyek viszont kicsiny
forrásokból erednek, aképpen támadt az irodalom
óriási tengere a kis forrásokból, melyek az első
írásokból és írásjelekből eredtek.

Olyan mű tehát, amely czélul tűzte ki,
hogy az irodalom első jelenségeitől kezdve végig-
vezet bennünket az emberiség összes szellemi
harcain, a legnagyobb szellemi vállalkozások
közé tartozik és egyszersmind oly ajándék,
a melylyel eddig a magyar irodalmat senki meg-
nem ajándékozta. A külföldi irodalomban sem
találunk sok ehhez hasonlót; ily tökéleteset pedig
egyáltalában nem. Mert vannak egyetemes iro-
dalmotörténelmek a külföldi irodalomban, amelyek

kronologikus rendben sorolják fel az emberiség
szellemi produktumait, de olyan, mint ez, aligha
található.

Mert ez az egyetemes irodalomtörténet be-
hatol az irodalom legmélyebb szellemébe a lo-
gika és a bírálat megbecsülhetlen eszközével.
Kronologikus rendet kapunk, rendszerrel és
anyaggal s egyszersmind bírálattal együtt. Nagy
tudósok, erős logikusok megvilágítják az értelem
és ítélet szövéténekével az anyagot, amelylyel
megismerkedünk. Tisztában vagyunk e könyv
tanulmányozása közben mindjárt azzal, mi ér-
teke, jelentősége, hatása és következménye volt
mindannak, ami szóba, dalba, vagy írásba fog-
laltatott; tisztában vagyunk azzal, hogy valamely
esemélyt vagy irányt milyen kultúra ke-
letkezett; hova terelte az egyes nagy szellem,
vagy egy egész nép szellemi terméke a gondol-
kozó emberiséget. Látjuk hullámmal az irodalom
óriási dagályait, de látjuk az apályokat. Testet
ölt ebben a műben az emberiség minden szel-
lemi harcra és amellet látjuk nemesek az á-
meneteket, hanem a visszaeséseket és a sta-
nácziakat, valamint azoknak okait is.

Ilyenformán ez a mű az irodalom egyet-
mének az emberi szellem fejlődésének teljes á-
tekintését nyújtja. A rendszer, amelyet a szer-
kesztő *Heinrich Gusztáv* követ, hozzáilleszkedik
magyar szemponthoz. Értjük ezalatt azt a hatást,
amelyet az illető irodalom a magyar szellemre
tett s amelylyel a magyar szellemi műveltségre
fejlesztőleg hatott.

Ez az oka annak, hogy az első kötetnek a
felét az összes keleti irodalmak foglalják el, míg
a teljes második felét a hellén irodalom ismer-
tetésének tartotta fenn a szerkesztő. Bölcsen osz-
totta be így, tudván, hogy a magyar szellemi mi-
veltség fejlesztésére a hellén-irodalomnak milyen
óriási befolyása volt.

A székely nemzeti gyűlések megtartását egy régi-módi szerint készült ruhadarabnak tekintik, amilyent csak a Rabonbánok idejében viselt a székelység, midőn a nemzeti gyűléseket szabad ég alatt tartották. Most megváltozott a divat, a civilizált nemzetek sorába kell lépnünk. Az új-kor követelményei a székely-kongresszusok megtartását hozták divatba, pedig nem ez a lényeg, hanem az, hogy ki és miként van képviselve a székely nemzet óhajításainak végrehajtására.

Most nem a hivatalos székely nemzeti gyűlésekben érvényesül a székely nemzet akarata, hanem áldott emlékü gróf Széchenyi Istvánnak Budapesten, a Köztelki épületben megtestesült emléke volt szükséges ahhoz, hogy magyar testvéreink példáját követve: a székely nemzeti kongresszus által Tusnádon, a régi „székely nemzeti gyűlések” pótolásának. Melynek nem hivatalosan, hanem csak hazafiságból összegyűjtött anyag-halmaza, a székely közgazdasági és közművelődési eszközök nagy hiányainak megszüntetését tartalmazza s amelyekre nézve Magyarország népképviselőinek országos gyűlésétől várjuk a végrehajtást. Mert székely nemzeti gyűlésünk nincs, mely hivatalos volna saját határozatainkat végrehajtani. Pedig végtére is a székely-kongresszus határozatainak végrehajtási kérdését a *székely nemzeti gyűlés* kell, hogy kezébe vegye.

A négy székely vármegye hivatalos vezetői, a négy székely vármegye értelmiségét magába foglaló megyei bizottsági tagok vannak hivatalos: a tuznádi székely-kongresszus megállapodásait tudomásul venni. A társadalmi uton nyilvánossá lett mentőeszközök mibenlétét, kivihetőségük lehetőségét, megvalósításuk módjait tanácskozás tárgyává tenni; létesítésük sorrendjét tervszerűen előkészíteni s hivatalos végrehajtásukról egyetértőleg gondoskodni.

Hiába várjuk, hogy más valaki a székely nemzetet a közgazdasági elpusztulástól megmentse! . . . Ha a székely nemzet értelmisége annyi életrevalósággal nem bír, hogy a székely nemzeti gyűléseket felelevenítse, az Isten sem segíthet rajtunk! . . .

De az az anyag, amelyet a kötet első fele nyújt, terjedelménél és tartalmánál fogva szintén megbecsülhetetlen, érdekes és tanulságos. Alkalmas arra, hogy látóköriünket kiszélesítse. Kína és Japán irodalmával ismerkedünk meg; az előbbi Confuciusz filozófiájának hatása alatt keletkezett, az utóbbi a népkedélyt tükrözi és fantáziájának színével, tündöklésével és melegségével van tele. A kötetben elvonul előttünk Indiának irodalma és költészete. A csodás mesék világa fejlődik ki előttünk, amelyet ez az irodalom teremtett összes miszticizmusával és fanatizmusával együtt. Látjuk a Budhizmust és ismeretséget kötünk az első naiv eposzokkal.

Tovább haladunk és az egyiptomi szellem termékeit látjuk magunk előtt kifejlődni a könyvben, amely a rejtélyek és csodák világát öleli föl. Tudomást szerzünk a kasztrendszeréről, amely az életet és fejlődést szigorú határok közé vonja. Majd áttér a kötetnek első fele a héber irodalom ismertetésére, amely a nemzeti Isten kultuszának hódolt. Arábia és Perzsia költészetének is bő helyet juttatott a tudós szerkesztő. Kiemelkednek Kelet legnagyobb költői: Firdusz, Szádi Omer, akiknek művei az összes művelt nemzetek irodalmába átplántáltak; végezetül pedig találkozzunk Hafiz életörömtől duzzadó filozófiájával.

A kötet második felét, mint említettük, a görög irodalom ismertetése foglalja le, amelyet röviden a szépség-kultusz irodalmának nevezhetünk el. A költészet minden műfajának van itt képviselője és magas szárnyalásával, óriási fejlettségével az emberi szellem egyik legérdekesebb fejezetét képviseli. A világ minden irodalmára hatással volt és hatással van mindmáig ez az irodalom. A mennyi kincset Homertől kezdve

A székely nemzet intelligenciája köteles társadalmi uton, lelkesedve és egymást lelkesítve: a régi *nemzet gyűlések* újbóli összehívását szorgalmazni, mely Székelyudvarhelyt a székely Rabonbánok sírhelyén, azok emlékéért megünnepelje. A székelység nemzeti gyűlése van hivatalos összeülni tanácskozni arról, hogy a tuznádi kongresszus által számbavett sok teendő közül, melyik határozatot, hol kell még a legnagyobb áldozattal is megvalósítani.

Ezen okokból Székelyudvarhely városának és polgárainak kötelessége a polgármester urat azon jó szándékában támogatni, hogy építtessen a négy székely vármegye közreműködése mellett a város területén négy házat, melynek termei alkalmasok legyenek, a székely nemzeti gyűlésekre összejövő négy székely vármegye küldötteit szállásba fogadni s ne legyenek kénytelenek ezen küldöttek, a székely nemzeti gyűlések tartamának ideje alatt, drága vendéglőket igénybe venni.

A tuznádi székely-kongresszus előkészítő bizottságának tanácskozásából tudjuk, hogy a Rabonbánok fészke miért maradt a kongresszus ideje alatt üresen. S hogy a székely-kongresszus azért nem volt Székelyudvarhelyen megtartható, mert megfelelő helyiségek hiányában köz- és osztálygyűléseket nem lett volna hol tartani. És hogy a kongresszusra jelentkezett nagyszámú tagok elszállásolására szükséges helyiségek nem állottak rendelkezésünkre. Székelyudvarhely polgárai pedig nem szoktak úgy építkezni, hogy mindenki házában egy külön vendégszoba is legyen, a hova esetleg ilyen nagy összejövetelek részesei — különösen magyarországi vendégeink, elszállásolhatók volnának.

A négy székely vármegyének nemzeti gyűlések befogadására szánt termei időközben, midőn a székely nemzeti gyűlések tartása szünetel, a székely anyavárosban létező sok erkölcsi testületnek és szakok szerint, külön csoportosítható gyülekezeteknek bérbe adható volna. Mert igazat adok azoknak, akik egy ilyen székely *nemzeti épület* emelésének szükségét azzal indokolják, hogy most a székely nemzeti gyűlé-

az összes hellén költők, írók, bölcsezők és törvényhozók összehalmoztak, azt mind megtaláljuk a bírálat és magyarázat világításával együtt a kötet második felében.

Ez a tartalma nagyjában az első kötetnek. A roppant anyag, amely benne foglaltatik, méltó a kerethez, amelyet a kiadók adtak neki. A legszébb keret ez, melyet valaha forrásmunkának adott egy kiadó. Meglepő szép a nyomása, papírja; fényesek és művésziek az illusztrációk; az egész kiállítás pedig a legmagasabb követelményeket is meghaladja.

Még ideiktatjuk a következő öt kötet tartalmát. A második kötetben foglaltatik: Római irodalom; keresztény-latin irodalom; proveneciak és catlanok, francziák, olaszok, spanyolok, portugálok, rumének, rhaeto-rumének irodalma. A III. kötet tartalma: germánok, kelták, angolok és amerikaiak, németek, németalföldiek és skandinávok irodalma. A IV. kötet: szlávok és uráltájai irodalma s végül az egész V. kötetet a magyar irodalom foglalja le.

A munkatársak, akikkel Heinrich Gusztáv együtt dolgozott a következők: Alexics György, Asbóth Oszkár, Balogh Armin, Bekker F. Ágost, Csengeri János, Fiók Károly, Goldziher Ignác, Gombocz Zoltán, Haraszi Gyula, Hegedüs István, Hernádi M., Huszár Vilmos, Kégl Sándor, Kühnert Mihály, Latkóczy Mihály, Mahler Ede, Munkácsy Bernát, Neumann Ede, Patrubby Lukács, Péterfy Jenő, Pecz Vilmos, Petz Gedeon, Radó Antal és Széchy Károly.

Mindent összefoglalva tehát irodalmunk egy megbecsülhetetlen, kincsekben mérhetetlen, gazdag, szenzációs és nagyszabású művel gyarapodott.

E—s.

seket szabad ég alatt megtartani és a teendők iránt lóháton tanácskozni nem lehet.

Az egész székely társadalomnak meg kell mozdulni. Az értelmiségnek meg kell győzni, különösen Székelyudvarhely város polgárait fel kell világosítani arról, hogy az összes székelység érdeke kívánja:

1-ször, hogy Székelyudvarhely, a székelység anyavárosa: megfelelő jutalomdíjak kitűzése mellett, vagy egyenes megbízás útján szólítson fel egyes írókat, avagy a történelmi társulatot egy olyan népszerűen irt történelmi munka megírására, amelyből a most élő nemzedék a Rabonbánok korát és a székely nemzeti gyűlések céljait, jelentőségét és megállapodásait megismerhesse, esetleg a források megjelöléséből tanulmányozhassa.

2-ször. Dolgoztasson ki Székelyudvarhely városának „rendező bizottsága” egy tervet aziránt, hogy a város melyik részében, milyen költséggel volna lehetséges: a székely nemzeti gyűlések megtartására s a négy székely vármegye küldötteinek befogadására alkalmas házat felépíteni, hogy ezek alapján a négy székely vármegye illetékes tényezőivel ez iránti tárgyalásokba lehessen bocsátkozni.

A vármegyei tisztviselők mozgalma.

Az ország összes vármegyéinek tisztviselői gyűléseztek e hó 25-én Pestvármegye dísztermében, hogy a Hontvármegye kezdeményezésére a közigazgatási tisztviselők anyagi helyzetének javítása ügyében összehívandó országos kongresszust előkészítsék.

Az értekezlet simán, imponáló egyértelműséggel folyt le s részletkérdések megvitatásába nem bocsátkoztak. A községi és körjegyzők fizetés-javításától eltekintettek, mert — *ugymond a határozat* — a jegyzők fizetése más természetű, az első sorban a községek határozataitól függ. E helyett alakítandó egyesületük feladatául tűzik ki a jegyzők törekvéseinek előmozdítását.

Beniczky Lajos, Pestvármegye alispánja nyitotta meg az értekezletet s üdvözölte annak tagjait abban a teremben, hol a szabadság, szabad szellem mindenkor tiszta meggyőződésre talált, a hol Kossuth Lajos nagy szellem lebeg. Ezután Goda Béla győri alispán indítványára Beniczkyt választották elnöknek, aki hálás köszönettel fogadta, hogy őt bízták meg a gyűlés vezetésével. Az orsz. értekezletet megnyitja s a jegyzői tisztre felkéri Issekutz Aurélt, Horváth József drt, Vincze-hidy Ernőt és Ferdinándy Gyulát.

Majd Issekutz előadó benyújtotta az előértekezlet következő határozati javaslatát:

Avármegyei tisztviselői, segéd- és kezelőszemélyzete, nemkülönben a községi és körjegyzők mai napon tartott országos értekezlete, — amidőn örömmel veszi tudomásul a m. kir. kormány azon intézkedést, melylyel az állami tisztviselők illetményeinek újabb szabályozásáról szóló törvényjavaslatnak, a törvényhozás elé való terjesztésével az állami tisztviselők jogos és méltányos igényeit rendezni kívánja, — amidőn érzi és teljes tudatában van annak, hogy a megváltozott életviszonyok között a vármegyei tisztikar azon társadalmi vezetőszeret, melyet évszázadokon át betöltött, csak akkor folytathatja továbbra is sikeres eredménnyel, ha oly anyagi helyzetbe jut, amelyben a megélhetés anyagi gondjaitól mentesítve minden képességét, legnemesebb ambícióját örömtelt önfeláldozással a közügynek szentelheti, — hogy eléressék azon állapot, amelyben a vármegyei tisztviselői állás magaslatos eléthivatása lesz, amelyért az ország legjobbjai versenyeznek; — a kormány jóindulatába vetett bizalommal

1. kimondja az országos értekezlet, hogy a vármegyei tisztviselő fennebb körvonalozott hivatása teljesítése szempontjából elodázhatatlanul szükségesnek tartja a vármegyei összes alkalmazottak törzsfizetéseinek és járandóságainak az állami tisztviselők fizetésének rendezésével egyidejűleg s az egész országra egységesen való szabályozását oly arányban, amint az állami tisztviselők, altisztek és szolgák illetményeinek újabb szabályozásáról szóló

törvényjavaslat intézkedéseiben az igazságügyi alkalmazottakra vonatkozólag rendezni célozzatik;

2. az országos értekezlet kimondja, hogy egyfelől tekintettel arra, hogy a vármegyei tisztviselők működésének legnagyobb részét az állami teendők elvégzése foglalja le, s másfelől tekintettel arra, hogy a vármegyék — melyek a különböző közérdekek istapolására, s tisztviselőinek javadalmazására már amúgy is oly jelentékeny pótdóval vannak megterhelve, — hogy tovább a pótdó fokozását el nem bírják — a fizetés rendezés az állami költségvetés terhére lésszen eszközözlendő;

3. kimondja, az országos értekezlet azt, hogy az e cél elérésére ez évi április 26-án országos kongresszust tart;

4. kimondja az országos értekezlet, hogy a fizetésrendezés, a közigazgatás fejlesztése és a közérdekek előmozdítása érdekében szükségessé váló kérdéseknek jövőbeni állandó felkarolására, előkészítésére az összes vármegyék tisztviselőinek, segéd- és kezelő-személyzetének bevonásával országos egyesületet létesít — s annak szervezésére, az alapszabályok tervezetének elkészítésére egy 100 tagból álló bizottságot küld ki, mely jelen értekezlet befejeztével nyomban megalakulni köteles, s melynek kötelességévé tétetik az is, hogy a vármegyei alkalmazottak érdekeinek előmozdítására megindult mozgalom iránti érdeklődést az országos sajtó útján ébren tartsa;

5. kimondja az országos értekezlet, hogy ezen bizottságnak az ezennel megadott megbízással feladatává teszi, hogy a vármegyei alkalmazottak mozgalmának alapját képező fizetésrendezésre vonatkozó, s annak idején az országos kongresszus által emlékirat alapján a m. kir. kormánynak, a törvényhozásnak, s a törvényhatóságoknak előterjesztendő tervezetét — az egyes vármegyék tisztikarai által bemutatott munkálatok anyagának felhasználásával — dolgozza ki, azt kidolgozás után megvitatás végett az egyes vármegyék tisztviselőinek folyó évi április hónap 18-áig küldje meg és a folyó évi április hónap 26-án tartandó országos kongresszuson mutassa be;

6. kimondja az országos értekezlet, hogy a vármegyei alkalmazottak országos egyesületének, az alapszabályokban körvonalozandó egyik feladatául tekinti azt is, hogy a községi élet vezetésére hivatott, a közigazgatás minden ágazatában oly széleskörű tevékenységet kifejtő községi, illetve körjegyzői kar javadalmazásának javításában nyilvánuló érdekeit előmozdítsa;

7. kimondja az országos értekezlet, hogy midőn a vármegyei tisztviselői kar helyzetének előbbre vitele érdekében oly páratlan lelkesedéssel s kitartással küzdő „Vármegye” című lap eddigi munkássága felett köszönetének ad kifejezést, annak az országos egyesület hivatalos lapjául leendő kijelölését az országos kongresszusnak legmelegebben ajánlja;

8. végül felhívja az egyes vármegyék tisztikarait, hogy az országos kongresszuson képviseltesse magát.

Ezen határozati javaslatot Goda Béla alispán indítványára egyhangulag elfogadták s a kongresszus előkészítésére kiküldöttek egy szászbizottságot, mely az értekezlet után nyomban ülést tartott s elnökének szintén Beniczky alispánt választotta meg, akinek vezetése alatt másnap küldöttség tisztelettel Széll Kálmán miniszterelnök, mint belügyminiszterrel.

Az országos értekezleten vármegyénkből Damokos Andor dr alispán, Lázár Ádám gróf főjegyző, Barabás András árvaszéki elnök, Demeter Lőrincz dr főszolgabíró, Lukácsffy József szolgabíró, Nagy Lajos árvaszéki ülnök, Jankovich Pál dr járási orvos, Hegyi Zsigmond bögözi körjegyző, Tamás Péter járási irnok és Szibian György vármegyei irnok vettek részt.

Egyházi élet.

A X. Szent-Antal felolvasó-estély jövő kedden (márcz. 31.) lesz. Rendezik: Mihály Jánosné törv. bíróné, Spaller Józsefné szakisk. tanárné, Daróczy Juliska, Bálinth Veronika. Műsora következő: 1. Ének Szent-Antalhoz. 2. Előad Szemlér Ferencz főgymn. tanár 3. Duette, hegedűn játszó: Hárt Frigyes és Ferencz Géza. 4. Felolvas Spaller József áll. szakisk. tanár. 5. Ének Roediger Melánia. 6. Szaval Gaibel Szeverin tanítónő. 7. Ének: A keresztfához megyek. Kezde fél 8 órakor este. Jegyek ingyen előre válthatók Tamási Péterné elnökönél.

Udvarhelyvármegye szarvasmarhatenyésztése.

— Közli: lengyelfalvi báró Orbán Ottó. —
(5. folyt.)

A székely nép kezében volt virágzó szarvasmarha-tenyésztés rohamosan csökkent és a már jelzett havasali és sóvidéki községek havasi legelőjén napok hosszát barangolhatunk, a míg egy 3-4 tehénből és szaporulatából álló kisebb nyájra akadunk. Minőségre nézve pedig meg sem közelítik a korábbi székely tenyészetek egyedeit.

A többi részeiben is a vármegyének — a székelykeresztúri járás kivételével — a szarvasmarha-tenyésztésben nagy visszaesés és apadás észlelhető. Egyedül a székelykeresztúri járásban mutatkozik fokozatos előhaladás a tenyészanyag minőségében, de számarányban ott is apadás van. A kedvező jelenség is annak tulajdonítható, hogy jobb minőségű szarvasmarha-állaga, enyhébb éghajlata és jobb takarmánynemei mellett szépen fejlődik.

A vármegye többi részeiben a szarvasmarha-állomány nagyon megapadt és a meglévőnek minősége semmi előhaladást nem mutat fel, ellenkezőleg az mindenütt visszaesett.

A székely nép virágzó szarvasmarha-tenyésztése romlásának előidéző okait az alábbiakban foglalhatom össze.

Az erdőtörvénynek minden átmeneti korszak mellőzésevel történt alkalmazása, a havasali, sóvidéki és a két homoródminti, valamint az erdővidéki községek legeltetési viszonyait nagyon megszorította és korlátozta. A nép kezében a szarvasmarha-tenyésztés a legelőhiány miatt rohamosan csökkent. Ezen körülményhez még hozzájárult a székely népnek fokozatosan bekövetkezett anyagi romlása, melyet nagymértékben elősegített a vasúti hálózat behozatalával a fuvarozási kereset megszűnése; az erdők faállagának idegen kereskedők által történt kihasználása. A székely nép rohamosan kifogyott minden keresetmódjából s egyetlen biztos jövedelmi forrását képező tőkéjét: virágzó szarvasmarha-állományát kényszerült megtámadni.

Először a székely nép eladogatta páratlanul állott ökrállományának túlnyomó részét. Ez által igásereje csökkent. Az igás-erő pótlására befogta tenyészteteneit. Így változott át az igás-ökr igástehéné. Az igás-ökröket követte a fiatalabb marhaszaporulat eladása és ezzel bekövetkezett a székely nép virágzó szarvasmarha-tenyésztésének teljes pangása. Ezekhez még hozzájárult a takarékpénztárak áldatlan váltókölesőnei, a mik nagy-nyerben tetézték a nép nyomorát, mert a székely birtok egyrésze potomárért, dobpergés mellett gazdát cserélt.

A magas kormány nem nézte tétlenül Udvarhelyvármegyében a nép kezéből kieső szarvasmarhatenyésztést s annak hanyatlását, hanem annak felsegélyezésére sietett és a tenyészbíráknak engedélyes ár mellett és hosszabb lejáratú részletfizetési feltételek mellett történt kiosztásával nagyot lendített e székely nép szarvasmarhatenyésztésén. A kormány ezen eljárásával elévülhetetlen jótétetényt gyakorolt a székely nép érdekében, mert ha ezen humánus intézményt nem létesíti, a szegényebb községek nem lettek volna képesek a mostani követelményeknek megfelelő apaállatokat beszerezni és akkor szarvasmarhatenyésztésük még jobban elsatnyult volna.

(Folyt. köv.)

Gazdákat és iparosokat érdeklő határozatok.

A kereskedelemügyi miniszterium rendelete szerint szatócsok és vegyeskereskedők kész cipőt és eszmatáipar körébe tartozó iparcikkék közül csak azokat vannak jogosítva árusítani, melyek, mint például a fénymáz, kefék stb. a gazdálkodás s háztartás körül használatosak. — A minisztertanács szerint a munkaviszony fölbontása következtében felmerült vitás kérdés elintézésére első sorban az iparhatóság elé tartozik, ennek elkerülésével a bíróság döntésére nem lehet az ügyeket bízni. — Borkósav, szalicilsavnak stb. borkezelésre alkalmas anyagok gyanánt való hirdetésre kihágást képez. — Bérkocsisok, üzletben alkalmazott kocsisok napszámoknak tekintendők és I. osztályú adóval rovandók meg. — A mosónők számlái bélyegmentesek a közigazgatási bíróság döntése szerint. — A méhesből ellopott méhek megfojtása a kir. bíróság hatáskörébe tartozik. — Erdőór adó tekintetében I. oszt. kivétel alá tartozik, lakása adómentes cselédlakásnak tekintendő. — Az ipari kihágás ügyében benyújtott felelőbeszélymentes.

Tan- és nevelésügy.

998-1903. szám.

Valamennyi állami iskolai gondnokság és iskolaszék tekintetes Elnökségének.

Vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter urnak folyó évi 17218. szám alatt kelt leirata szerint különösen azon néptanítók részére, kik oly községekben vannak alkalmazva, a kol a filoxera a házi szőlőket megtámadta, vagy már el is pusztította; a földmívelésügyi miniszter ur a folyó évben is két időszakban négyhétre terjedő szőlő- és borgazdasági tanfolyamokat fog rendeztetni: Szentendrén, Tapolczán, Pozsonyban, Egerben, Tarczalán, Bihardiószegen, Nagyenyedén és Ménesen.

A tanfolyam tavaszi szaka április hó 22-én kezdődik és május hó 10-én végződik; ősszel pedig Pozsonyban, Egerben és Ménesen október hó 7-étől ugyanazon hó 20-áig; Tapolczán pedig október hó 8-ától 21-ig; Tarczalán október hó 15-től 28-ig; Bihardiószegen október hó 5-től 18-ig és Nagyenyedén október 12-től 25-ig tart.

Mint hogy e tanfolyamok a tanév közben tartatnak, megengedtetett, hogy a felvett tanítók osztályaiban, ha azok osztályai tanításáról helyettesítés útján gznoskodni nem lehetne, 2-2 heti szünet s így a tanítónak szabadság adassék.

Miről czímet tudomás és további eljárás céljából értesitem.

Székelyudvarhelyen, 1902. évi márczius hó 26-án.

Sziklay P. Gyula,
kir. tanfelügyelő.

Külömfélék.

— **Időjelzés** a meteorologiai intézet márczius 28-iki távirati jelentése szerint: Enyhe, nyugaton elvéve csapadék.

— **M. t. olvasóinkhoz** most, a folyó évi első negyed végén azt a tiszteletteljes kérelmet intézzük, hogy lejárt előfizetésüket megújítani és esetleges hátralékaikat mielőbb kiegyenlíteni kegyeskedjenek, hogy nem kicsinylendő feladatainknak mi is pontosan megfelelhessünk. A „Székely-Udvarhely” hetenkint kétszer csütörtökön és vasárnap, tehát minden héten kétszer karolja föl e székely anyaváros és vármegye közügyeit. Nem riadva vissza semmi áldozattól: híven, lelkiismeretesen és páratlanul szolgálja a székely érdekeket. Az a pár korona előfizetési díj, mely egyeseknek amúgy sem lehet sok — bőven visszatérül azáltal, hogy legjobb tehetségünk szerint, mindig oly közleményeket kívánunk hozni, melyek lapunk hivatáskörébe tartoznak s a közérdeket előmozdítani hivatottak. A székelység ügyeivel állandóan foglalkozunk, mert hiszen székely népünk előhaladása, boldogulása nemcsak székelyföldi, hanem elsőrendű magyar nemzeti érdek is. Legyen szabad tehát m. t. olvasóink és önzetlenül támogató munkatársaink eddig tapasztalt nagybecsű pártfogását továbbra is kérnünk, hogy elvállalt kötelezettségeinknek — lehetőleg — még fokozottabb mértékben megfelelhessünk. A „Székely-Udvarhely” előfizetési árai lapunk honlókán olvashatók. Az előfizetések postadíjmentes beküldésére a 10489. sz. m. kir. postatakarékpénztári befizetési lap használható.

— **Az áprilisi nemzeti ünnep.** A közoktatásügyi miniszterium intézkedett az április 11-iki ünnep megtartása ügyében. Az 1848-iki törvények szentesítésének évfordulója az idén a husvétii szünidőre esik, amikor az iskolák zárva vannak. Az ünnepet így a szünidőt követő első iskolai napon tartják meg a tanártestületek és növendékek részvételével.

— **Új gazdasági tudósító.** A földmívelésügyi m. kir. miniszter Török Ferencz bőzödi állami iskolai tanítót vármegyénk székelykeresztúri járására nézve a gazdasági tudósítói tiszttel bízta meg.

— **Eljegyzés.** Patakfalvi Ferenczy Endre, az „Udvarhelymegyei Takarékpénztár” tisztviselője, eljegyezte Löffi Margitot városunkban.

— **Kirendelés.** Az igazságügyi m. kir. miniszter Góoss Henrik székelykeresztúri kir. járásbírói aljegyzőt a székelykeresztúri járásbírói mellett alkalmazott ügyészégi megbízott állandó helyetteséül rendelte ki.

— **Nőegyesületi választmányi ülés.** A helybeli jótékony nőegyesület ma (vasárnap) délután 3 órakor, a vármegyeház tanácskozó termében választmányi ülést tart, melyre a választmány tagjait ezennel meghívjuk. Tárty: 1. Titkári jelentés a fillérestélyekről. 2. Segélyezés ügye. Székelyudvarhely, 1903. március 26. Dr. Mezei Ödönne, alelnök; Fejes Áron, titkár.

— **Szinészet.** Micssey F. György, az erdély-részi I. szinikerület igazgatója közelebről személyesen városunkba érkezik Nagyszebenből, hol most elsőrendű szintársulatával előadásait tartja. A közelebről városunkban megkezdődő színelőadások előleges jelentését már a jövő hét folyamán kibocsátja.

— **Nyílt kérés** mindazokhoz, kik Balog István elhalt kir. tanfelügyelő síremlékére adakoztak. Balog Istvánné, a múlt évi április hó 1-én elhalt udvarhelyvármegyei volt kir. tanfelügyelő özvegye, azon óhaját fejezte ki, — egyetértőleg az elhunyt családjának tagjaival — hogy a boldogultnak hült tetemei szülőhelyére Dobozba szállítassanak s ott helyeztessenek végső nyugalomra és hogy ezen elszállítás költségei az itteni temetőbe felállítatni tervezett síremlék költségeire befolyt adakozásokból fedeztessenek. Felkérem, mind az ezen czélra gyűjtöket, mind pedig az adakozókat, sziveskedjenek nyilatkozni az iránt, hogy a befolyt összegnek részben legalább ezen átszállítás költségeire való fordításába belenyugosznak-e? Megjegyzem, hogy amennyiben az érdekeltek részéről tiltakozó nyilatkozat nem történék, azt beleegyezésnek fogom tekinteni. Székelyudvarhelyt, 1903. évi március hó 22-ikén. P o p p o v Pé t e r, kir. tanfelügyelői tollnok.

— **Emléket az agyagfalvi réten!** Az agyagfalvi réten felállítandó Székely-émlék-alap javára adakoztak; a székelyudvarhelyi Dalegylet márcz. 15-én tartott hazafias ünnepélye alkalmával begyűlt önkéntes adományok tiszta jövedelméből 53 K 68 fillért; a nagyajtai ifjusági egyet márcz. 15-én tartott ünnepélyén és ez év folytán befolyt adományok 40 K, dr. Ferenczi Géza ügyvéd ur által; összesen 93 korona 68 fillért. Ezen összeget hozzáadva a már idáig befolyt 4831 korona 48 fillérhez, az alap összege tesz 4925 korona 66 fillért. Fogadják a nemes szívű adakozók hazafias adományukért ezuton is a végrehajtó bizottság hálás köszönetét. Székelyudvarhelyt, 1903. márcz. hó 28-án. F e r e n t z i János, végreh. biz. pénztárnok.

— **Társasestélyt** rendez a segesvári ev. ref. egyházközség f. évi április 4-én Segesvárt, a Csillag-vendéglő nagytermében jótékonyczélra. A rendező bizottság élén Somogyi István, a vas-korona-rend lovagja, nagyküüllővármegyei alispán áll s tagjai Balás Imre, Benedek Mihály, Csiszár László, Eisenlohr Ulrich, Jakabfi József, Kovács Bálint, Nagy Iván, Maurer Albert, Somogyi Lajos és Végh Ferencz.

— **Földes Kelemen** aradi gyógyszerész szépítő szereiről általánosan ismeretes, hogy a M a r g i t c r é m e nemcsak tisztítja és fehéríti az arcot, hanem puhává és bársonysimává is teszi. Erősítő és enyhítő alkotórészekből lévén összetéve, mint higienikus szer is jó szolgálatot tesz. A M a r g i t c r é m e hatását növeli a M a r g i t s z a p p a n. Azok a hölgyek, akik rizsport használnak, nagyon dicsérik a M a r g i t h ö l g y p o r t. Az arcot szárazon tartja s a naptól, szélől megvédi.

— **Adományok a muzeumnak.** Az alapítandó udvarhelyvármegyei muzeum pénz- és éremgyűjteményét újabban a következő adományozók gyarapították. 1. Id. Szakács Károly nyug. kir. adófelügyelő 2 drb László aranynyal, 8 drb ezüstpénzzel, 27 drb rézpénzzel s 1 drb osztrák papírpénzzel; 2. Sándor Gergely járási utbiztos 1 drb Mária Terézia féle polturával; 3. Jancsó Béla főgymn. tanuló 1 drb ezüstpénzzel s 4 drb rézpénzzel; 4. Baresay Sándor főgymn. tanuló 4 drb rézpénzzel; 5. Kiss Sándor főgymn. tanuló 2 drb rézpénzzel; 6. Klemens Zsigmond főgymn. tanuló 1 drb rézpénzzel; 7. Szabó Dávid főgymn. tanuló 1 drb 1849-iki magyar kincstári utalvánnyal; 8. Trepera Béla főgymn. tanuló 1 drb nikkell éremmel; 9. Schmidt Albert főreáliskolai tanuló 1 drb rézpénzzel. Az udvarhelyvármegyei muzeum-egyesület nevében köszönetet mondok nevezett adományozóknak ajándékaikért. Csehely Adolf, muzeumi igazgató.

— **A magyar társadalmat** mindig a nehéz idők szokták összetömríteni. Ha máskor ezerfelé van is szétforgácsolva, mikor szükség van a nemzeti védekezésre, lehullanak a válaszfalak a pártok és felekezetek közt és siet minden hazafias magyar lélek a nemzeti ügy védelmére. Egy érzés

hatja át ma már újra a magyar társadalmat. Az a tudat, hogy a tespedésnek, közönynek véget kell vetni, hogy védekeznünk kell, és minden alkotmányos eszközt meg kell ragadnunk arra a czélra, hogy a nemzeti pusztulásból kiszabaduljunk. A »Magyarország« vezet, a nemzet jogaiért folytatott küzdelemben. A »Magyarország« élén Holló Lajos, országgyűlési képviselő, mint főszerkesztő; kivülré Bartha Miklós az ország első publicistája, mint főmunkatárs. Lovász Márton országgyűlési képviselő, mint felelős szerkesztő, Lázár Pál műegyetemi tanár, mint közgazdasági szerkesztő általánosan a lap élén és mellettük a kiváló és illusztris munkatársaknak egész sora munkálkodik napról napra azon, hogy a »Magyarország« ne csak politikailag, hanem más téren is megnyerje és kiérdemelje a magyar társadalom támogatását. Most a negyedév küszöbén különösen felhívjuk olvasóink figyelmét a magyar hírlapirodalom ezen nagy és előkelő organumára, a melynek előfizetési ára: negyedévre 7 korona, egy óra 2 korona 20 fillér. Az előfizetések utalvánnyal csak erre a címre küldendők: »Magyarország« politikai napilap Budapest. Más címzés fölösleges.

— **Népgyűlés.** A mai napra tervezett népgyűlést a rendező bizottság — mint értesülünk — mához egy hétig elhalasztotta.

— **Nagyon fontos,** hogy felhívjuk a csusz és köszvényes betegek figyelmét a világhírű Z o l t á n-féle kenőcsre, melynek páratlan kitűnő hatásáról ezer és ezer elismerő levél tesz tanúságot. Így pl. Laficzár ezredes, Zsendovits József kanonok, dr. Végh Jánosné, dr. Richnavszky, Fodor Gábor, Stranzky báróné, gróf Nyáry, gróf Keglevich, gróf Auersperg stb. fejezték ki köszönetüket és hálájukat e kitűnő kenőcsért, mely őket régi csusz és köszvényes bajuktól megszabadította. Üvegje 2 K Zoltán B. gyógytárában Budapesten.

— **Halestély április 1-én.** Sándor István vendéglős, a H u n g á r i a-szálló (Koronay-ker) bérloje f. évi április 1-én halestélyt rendez, melyre ezuton hívja meg a n. é. közönséget. Együttal már jóelőre tudatja, hogy n a g y p é n t e k r e első minőségű fogas, kecsge és ponty halakat rendelt s azokból annak idején nyers-állapotban is készséggel szolgál a közönségnek. Szóval hat évre kibérelt helyiségében allandóan arra törekedik, hogy a nagyközönség igényeit kielégítse s épen azért továbbra is nagybecsű pártfogásába ajánlja jó magyar konyháját, kőbányai kitűnő söreit és pompás borait.

— **Deák szerelmei.** Eddig csak egy ismerjük Deák Ferenczet, mint a haza bölcsét és másban, mint a legkomolyabb helyzetekben nem került elénk az ő alakja. Csupán egy nagy, jórészt történelmi események szereplője volt számunkra. És különben azt ki hitte volna mostanáig, hogy neki is voltak szerelmi kalandjai? Eötvös Károlynak köszönhetjük ezt a meglepetést. Hatalmas pennával ő tárja fel Deák szerelmeit és e nagyérdéki intimitásokat közölni fogja új évnegyedében az Egyetértés, amelynek Eötvös Károly tudomás szerinti szépirodalmi főmunkatársa. E nagynevű jelesünk kiváló irodalmi tevékenysége mellett másik illusztris főmunkatársával Kossuth Ferenczcel küzdi meg harminczhét esztendő multjához hiven az Egyetértés a politikai harcokat. Egyébként is az a törekvése az ország e legnagyobb lapjának, hogy olvasóinak mindenben a legjobbat adja. Regényeit a világirodalom legjavából választja, most is Ohnet György legújabb művét közli, a Méregvásárt. Tárzarovatára különös nagy gondot fordít, hogy csak a legutóbbi hetet említsük, tárczáit közölte: Mikszáth Kálmántól, Herczeg Ferencztől, Fényes Samutól, Heltai Jenőtől, Beniczky-Bajza Lenkétől, Martos Ferencztől, Timár Szaniszlótól stb. Az Egyetértés előfizetési ára különben negyedévre 5 frt, egy hónapra 1 frt 80 kr. Honvédtisztek, tisztviselők, lelkészek, tanárpk, tanítók, államasuti hivatalnokok kedvezményes áron negyedévre 3 frt 50 krért, 1 hónapra 1 frt 20 krért kapják a lapot, a melyhez a magyar háziasszony kívánatra jóval olcsóbban kapja a Divat Szalont is, félévre 2 frtért negyedévre 1 forintért.

— **Nyilvános köszönet.** Az agyagfalvi Székely-émlék javára özv. Balog Istvánné, vármegyénk volt kir. tanfelügyelőjének neje, az elhunyt költő »Nagy Idők« című művéből 300 példányt bocsátott lapunk szerkesztőségének rendelkezésére — elárúsítás czéljából. Ezen hazafias feladatunk teljesítéséhez segítségül hivatkozik a helybeli tanintézetek és a Székely Dalegylet is. Az ev. ref. kollegium márcz. 15-iki ünnepélyén egymaga 50 példányt, az állami kö- és agyagipari szakiskola 20 példányt 5 koronáért,

a róm. kath. főgimnázium 50 példányból 9-et és a Székely Dalegylet 100 példányból 29-et adott el. Fogadják ugy a magunk, mint a hazafias ügy nevében hálás köszönetünket e helyen is. A »Székely-Udvarhely« szerkesztősége.

— **Fogorvos.** P e r l József american dentist Székelyudvarhelyre megérkezett. Készít műfogakat és légnymatu fogsorokat vulkánitban és aranyban. Korona és hidmunka (szájpadlás nélkül). Végez mindennemű fogorvosi műtétet; u. m.: fogaknak teljesen fájdalom nélkül való kihuzását, fogak és gyökerek tömését arannyal és más jónak bizonyult tömő-anyagokkal. Lakása: B u d a p e s t s z á l l ó 1. szám. Rendel. délelőtt 9—12 és délután 2—5 óráig. Tartózkodási idő néhány nap.

— **A fajsokakezelők és gyümölcsfa-tulajdonosok** szives figyelmébe ajánlom kitűnő és több oldalról elismeréssel fogadott folyékony faviasszomat negyed-, fél- és egykilós adagokban 40, 80 és 1 K 60 filléres árral. S o l y m o s s y János gyógyszerész Székelyudvarhelyt (Kossuth-utca.)

— **Kiadó lakás.** Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. a. egy 4 szoba, konyha, kamra, kettős pince s ez utóbbiban mosókonyha és sütökemence ápril 24-től kiadó. Bővebb felvilágosítás e lap kiadóhivatalában nyerhető.

— **Mindenki tudja,** hogy a Mauthner-fele impregnált takarmányrépamag a legnagyobb termést adja, hogy konyhakerti magvaiból a legjobb főzelék és zöldség terem és hogy virágmagvaiból fakad a legszebb virág. Szóval a Mauthner-fele magvak a legjobbak, készletei a legnagyobbak és árai igen olcsók.

Közgazdaság.

Udvarhelyvármegyei gazdasági egyesülettel. Szám; 128—1902. A nagymélt. m. kir. földművelésügyi miniszterium a jobb minőségű baromfiak terjesztése érdekében 80 láda — a 1440 drbot tartalmazó — nemesebb tyúk-tojást bocsátott a székelyföldi min. megbízott ur rendelkezésére, melyből 20 láda vármegyénkben lesz kiosztva, illetve becserélve. Felhívjuk az ügy iránt érdeklődő lelkész, tanító urakat, a községi hitelszövetkezetek vezetőit, hogy e körülményt a néppel megismertetni, illetve a népet arra buzdítani sziveskedjenek, hogy a kereskedelembe kevesebb értékű fehér-heju tojásaikat az állam által küldendő sarga héjuakkal kicseréljék és az azokból kikelő állatokat tovább tenyésztésre használják. Amennyiben a községekben a becserelésre a népet hajlandónak találják, értesítsék egyesületünk elnökségét arról, hogy hány darab kicserélést lehetne a községben eszközölni. A kicserélést a min. megbízott ur kiküldötte végezi és az a feleket költséggel nem terheli. Székelyudvarhelyt, 1903. márcz. hó 28. Az elnökség.

Törvénykezés.

Bűnügyi tárgyalások. A helybeli kir. járásbíróóság bűnügyi osztályánál e hó 26-án a következő hivatalból üldözendő vétségek és kihágások nyertek elintéztést: Elekcs Jánosné sz. Kovács Julianna küllökeményfalvi lakost csalás vétsége miatt 1 napi fogházra és 4 K pénzbírságra; Szász Csunyi Ferencz farkaslaki lakost súlyos testisértés vétségeért 10 napi fogházra és 10 K pénzbírságra ítélte a bíróság. Ellenben Vajda Ferencz pálfalvi lakost közönség elleni kihágás; Kovács Antal, Miklós Ferencz, Pakot Jancsi Lajos, Simó Lajos, Tamás Imre farkaslaki lakosokat lopás vétségének vádjára alól — vádelejtés folytán — fölmentette.

Egészségügy.

Tudnivalók a táplálkozásról.

Legjobb a vegyes ételből összeállított egyszerű jó házi koszt. Bővebb zsirtartalmu étel, tésták, hüvelyes főzelék hasznosak. Nemcsak hus és tojás tápláló, mint régen hitték. Igen jó tápláló erővel bír a szalonna, a vaj, a megszirozott piritos kenyér, a sült burgonya ludzsirral stb.

A kávénál sokkal hasznosabb a tej, mely tápláló is, a szomjat is oltja; de mindig csak forralt tejet és kortyonként igyunk.

A sör, bor, ha csak ékezés közben és igen mértékletesen élünk velük, nem ártanak, nem is sokat használnak. A sör még ajánlatosabb a bornál. A pálinka, cognac, likör egyenesen mérge;

aki önjavát lelkén viseli, csak akkor nyúl hozzájuk, ha az orvos ajánlja. Legbecsesebb vagyónát, étvágyát kockáztatja, aki éhgyomorral szeszes italt iszik.

Kiki a saját evőeszközeit, poharát használja, sohase egyik vagy másik családtagját.

A közös tából való étkezés veszedelmes. Mindenki a saját tányérjából egyék, melyre a táblán levő külön kanállal, villával szedje ki az ételt.

A gyermek ételét külön kanállal kell megkóstolni, melyet, miután szájunkban volt, a gyermek ételével többé érintkezésbe ne hozzunk.

Naponta fogat kell tisztítani és jó, minden étkezés után kiöblögetni a száját. Jó karban levő fogak nélkül ugyanis helyesen táplálkozni igen nehéz, majdnem lehetetlen. A ki fogait elhanyagolja, úgy tesz, mint a könnyelmű mesterember, aki rozoga szerszámmal hitvány munkát végezve akarja megkeresni kenyerét.

Akinek csak módjában áll, hozassa rendbe fogorvossal a fogazatát s azontúl féltékeny vizsgáltassa meg, hogy a keletkező szuvasodások idején orvosoltassanak.

Fogvájót használjunk, de az egyszer használatat azonnal égessük el.

Aki teheti, naponkint ötször egyék, azaz villásreggelizzék, meg uzsonnáljon is.

Beteg anyának semmi szín alatt sem szabad gyermekét szoptatnia.

Gsarnok.

Két szál rózsza . . .

Szobám egyedüli disze
Ez a két kicsiny virág,
Egyik elrejtve könyvembe;
Más pohárba, egyszerűbe'
Éreztetni illatát.
Napsugár nincs:
Hogy is lenne?
Éjszaka van a szivembe . . .
Ami kész! a mosolygásra,
Ritkán nagyon . . . néha . . . néha
Két szál rózsza . . .

Egyiket én szántam Neked
Néhány nappal ezelőtt,
Névnapodra ajándéknak,
Szerelmemről bizonyágnak,
Boldogságom ettől nőtt.
De nem volt, hogy
Kinek adjam:
Nem jöttél el kedvesem,
Igy került be a pohárba
A szerelem szép virága:
Egyik rózsza.

A másikat Tőled kaptam
Kicsiny, földi angyalom;
Szem nem látja, könyv takarja
Nem is érzik az illata:
Hogy nekem kincs: én tudom.
Égő, piros a levele
Mint a Te szived szerelme!
Lelkem érzi, szivem sugja,
Hogy szerelmed bizonyága
Ez a rózsza.

Ez megszárad, az elhervad;
Mégváltozik a világ.
Fehér haját, redős arcot,
Öreg embert, idős asszonyt,
Majd nem illet a virág.

Akkor Melléd telepedve
Az öreg, kényelmes székbe,
Elmondom, hogy régi nóta —
A szerelem bizonyága:
Két szál rózsza.

(1902. jun. 12.)

B.

Nyilt-tér*

Előkelő, jól bevezetett hazai éetbiztosító társaság, keres Székelyudvarhely és vidéke részére egy ügyes munkaképes

főügynököt.

Kimerítő ajánlatok **A. B. 82.** jellege alatt Goldberger A. V. hirdetési irodájába, Budapest IV. Váci-utca 20. sz. intézendők.

Rövid használat után nélkülözhetlen.
Igen alkalmas utazásoknál.
Egészségügyi hatóságok által megvizsgálva.
Bizonyítvány Kelt Bécsben, 1887. júl. 3-án.

Kalodont

nélkülözhetlen
fogtisztító szer.

Elsőrangú higienikusok elismerik, hogy egészségünk fenntartásánál nem nélkülözhető a fogak és a szájüreg gondos ápolása. Nevezetesen gyomorbetegségek hátrahatók el ezáltal. Ennél legsikeresebbnek bizonyult a „KALODONT”, mely az antiszeptikus hatást a fogaknál szükséges mechanikus tisztítással kitűnően egyesíti.

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillert, vastagabb betűvel 8 fillertől közöl a kiadóhivatal.

Eladó legelő és erdő. Az orosz-hegyi havason, az ugynevezett „Tartod” nevű helyen **135 hold jó minőségű legelő és erdő örökáron** eladó. Értekezni lehet: **Borbély Ferenczcel Oroszhegyen.**

Legfinomabb cukrász-sütemények *Ernszt György cukrászatában* Székely-Udvarhelyt (Főtér, piaczor) kaphatók. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek.

Irodai foglalkozást keres egy **joghallgató,** aki hosszabb időig jó forgalmu ügyvédi irodában alkalmazva volt. Leveleket „Szorgalmas” jellege alatt a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalába kér.

Kiadó üzlethelyiség és lakás. Értekezni lehet Papp Z a k o r Endre vaskereskedőnél, Székelyudvarhelyt.

SCHOTTOLA ERNŐ

Budapest, VI. Andrassy-ut 2. szám.

Legnagyobb raktár egészségügyi, kényelmi és sportezikkekben. — Szagmentesen záró szoba-klosettek. — Hygienikus köpö-edények. — Korcsolyák és jégpatkók. — Thermophor: Testmelegítő, mely tűz nélkül a meleget 3-6 órán át tartja. — Betegtoló kocsik minden áron.

Minden osztályról külön árjegyzékek kívánatra ingyen küldetnek meg.

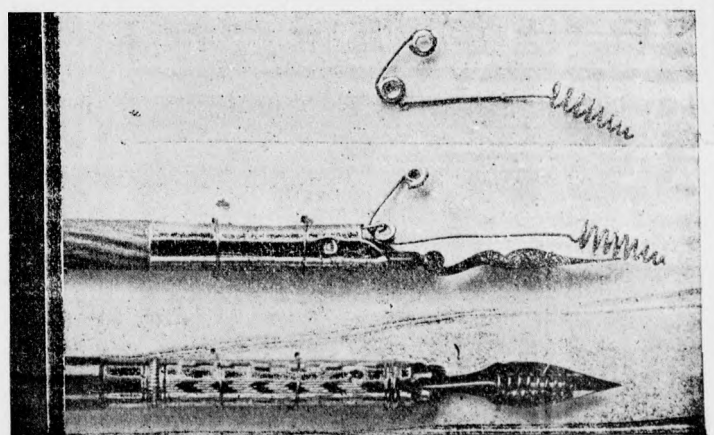
Ezen „Turul” tollbetétek egyszerűségük, használhatóságuk és olcsóságuknál fogva páratlanul állanak.

Minden tollhoz alkalmazható.

Évekig is eltart

1 darab ára 10 fillér.

A betét aképen helyezendő el a tollnyélbe, mint a képen látható, hogy a hajtásnál lévő karika alul s a végén lévő karika felül legyen, a csavart része pedig egészen a toll kanálába fekdüdjék, a tollhegy 2 mm-nyire szabad legyen. Néha szükséges a betétet kézzel idomítani, a mi nagyon könnyen megy; ha a betét úgy fekszik benn a tollban, mint a fenti rajzon látható, az irás megkezdhető. A bemártásnál tessék mélyen bemártani és a fölött tintát egy kis rázással kiütöni, ezután már a tintának egyszerre való kifolyása teljesen lehetet-

len. Az utolsó cseppig csak annyit ad ki, amennyi az irással elfogy. Hosszabb használat után a tollbetét vízzel tisztítandó. A betét újból visszahelyezésekor a rugó visszahajtható, hogy a nyélben szorosan fekdüdjék.

Udvarhelyvármegyében egyedül a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv-, papír-, író- és rajzszerszerek) kapható Székelyudvarhelyt (Kossuth-u.)

MELEG SÓSFÜRDŐ!

Minden nap

a Gergely Ferencz sósfürdőjén meleg fürdő kapható. A fürdőszobák és az ezek előtt levő folyosó szükség szerint fűtve van. Egy kádfürdő ruhával 45 kr

Üzlet áthelyezés!

A n. é. közönséggel van szerencsém tudatni, hogy 8 év óta jó hírnévnek örvendő

műasztalos üzletemet

1903. május hó 1-től Székelyudvarhelyre, Árpád-utca 25. szám alá teszem át.

Előállítok minden stílusú mübutor remekket honi vagy külföldi fanembekből, hálószobák, ebédlők, irodák, üzletek stb. berendezését a legegyszerűbbtől a legszebb mü kivitelig s minden e szakba vágó munkákat.

Kérve a n. é. közönséget, hogy esetleges szükségleteit az üzlet megnyitásáig számomra tartsa fenn.

Magamat a n. é. közönség nemes pártfogásába ajánlva, illő tisztelettel:

Vizy Floris

műasztalos,
Gyergyószentmiklóson.

Ne vegyen CZIMBALMOT vagy HARMONIUMOT

ig mig REMENI MIHÁLY mühangszerész legujabb képes árjegyzékét át nem olvasta, mely ingyen és bérmentve küldetik Budapest-ről, Király utca 44/I. szám.

Rum, cognac, silvorum,

likörök, likörkrémek stb. az általam készített vegytiszta esszenciák és kompozitíókkal házilag egy nyolczad, sőt egynegyed részben olcsóbban állíthatók elő, mint készen vett árak. — Árjegyzék és használati utasítás ingyen és bérmentve. **Baros Gábor** Budapest, VII. Dohány-utca 1. sz. ... Esszenciák és kompozitíó gyára. ...

„Nincs többé tyukszem!”

Ha tyukszemétől meg akar szabadulni, elégséges egy kísérlet a törvényesen védett és biztosan ható —

Denzinger-féle

„VIKTÓRIA” tyukszem — kerécsesél,

mely legrövidebb idő alatt a legkeményebb tyukszemét is eltávolítja — Ára tégelyenkint 1 korona 30 fillér. — 1 korona 50 fillér előleges beküldése mellett bérmentve szállítja a feltaláló: **DENZINGER ADÁM** Ujvidék, Duna utca 17. szám.

Barcs-féle**Peratin bajusznövesztő**

az egyedüli szer, mely által még serdülő ifjak is szép, csinos bajuszt és dus szakált nyernek.

Teljesen ártalmatlan.

1 adag 2 korona 50 fillér és 4 korona.

Egyedüli készítő: **BAROS GÁBOR**

Budapest, VII. kerület, Dohány-utca 1. szám. Kosmetikai toilette cikkek gyára.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

STANDARD

életbiztosító-társaság Edingburghban, Angolhon. — Alapított 1825.

Magyarországi fiók:

Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 4. szám. (Standard palota.)

Évi bevétel ... 32,000,000 K.
Kintalt nyereséyrészek ... 170,000,000 „
Vagyon ... 260,000,000 „
Halálesetek folytán kifizetve 520,000,000 „

A „Standard” kötvényeinek nevezetesebb előnyei: Kétségtelen biztonság. Alacsony díjak. Szabad világkötvények. Kötvények érvényben tartása díjfizetések elmulasztásánál. Tökésítés és előre megállapított visszaváltási érték. Megtámadhatatlanság. Feltétlen fizetés öngyilkosság esetében egyévi fennállás után. Szabad háboru-biztosítás népfelkelők részére. Díjtáblázatok kívánatra küldetnek. Bővebb felvilágosítás a **Székely-Udvarhely**-kiadóhivatalában Székelyudvarhelyt (Kossuth-utca) nyerhető.

A Richter-féle
LINIMENTUM CAPS. COMP.
Horgony-Pain-Expeller

egy régi kipróbált háziszere, amely már több mint 33 év óta megbízható bedörzsölésül alkalmazatik köszvényél, csúznál és megbűléseknél.

Intés. Silányabb utáztatok miatt bevásárláskor óvatossak legyünk és csakis eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony” védjeggyel és a „Richter” cégjegyzéssel fogadjunk el. — 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyógyszerertárban kapható. Főraktár: **Török József**, gyógyszerésznél Budapest.

Richter F. Ad. és társa,
csász. és kir. udvari szállítók.
Rudolstadt.

Eredeti friss töltésben és csomagolásban kapató: **Nagysolymosi KONCZ ARMIN** gyógyszerertárban Székelyudvarhelyt.

1260—903. tkvi szám.

Hirdetmény.

Homoród-Szentpál község telekkönyve birtokszabályozás következtében átalakított és ezzel egyidejűleg azokra az ingatlanokra nézve, amelyekre az 1886. évi 29. t.-cz., az 1889. évi 38. t.-cz. és 1891. évi 16-ik törvénycikkek a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi t.-cz.-ben szabályozott eljárás a telekbejegyzőkönyvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan foganatosított.

Ez azzal a felhívással tétetik közzé:

1. Hogy mindazok, kik az 1886. évi 29. t.-cz. 15. és 16. §-ai alapján, ideértve e §§-oknak az 1889. évi 38. t.-cz. 5. és 6. §-ában és az 1891. évi 16. t.-cz. 15. §. a) pontjában foglalt kiegészítéseit is, valamint az 1889. évi 38. t.-cz. 7. §. a) és 1891. 16. t.-cz. 15. §. b) pontja alapján essközölt bejegyzések, vagy az 1886. évi 29. t.-cz. 22. §. alapján történt törlések érvénytelenségét kimutathatják, e végből törlési keresetüket hat hónap alatt, vagyis **1903. évi szeptember 26-ik** napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert az ezen meg nem hosszabítható határidő eltelté után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, ki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat.

2. Hogy mindazok, kik az 1886. évi 29. t.-cz. 16. és 18. §-ainak eseteiben, ideértve az utóbbi §-ainak az 1889. évi 38. t.-cz. 5. és 6. §-ában foglalt kiegészítéseit is, a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellenmondással élni kívánnak, írásbeli ellenmondásukat

hat hónap alatt, vagyis **1903. szeptember 26-ik** napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabítható záros határidő eltelté után ellenmondásuk többé figyelembe nem vétetik.

3. Hogy mindazok, kik a telekkönyv átalakítása tárgyában tett intézkedések által nemkülönben azok, kik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül az 1892. évi 29. t.-cz. szerinti eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogokat bármely irányban sértve vélik, ideértve azokat is, kik a tulajdonjog arányával az 1889. évi 38. t.-cz. 16. §. alapján történt bejegyzését sérelmesnek tartják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis **1903. szeptember 26-ik** napjáig bezárólag nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabítható záros határidő eltelté után az átalakításkor közbejött téves bevezetésből származó bármilyen igényeket, jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik, az említett bejegyzéseket pedig csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvjogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azokat a feleket, kik a hitelesítő bizottságnak eredeti okiratokat adták át, hogy a mennyiben azokhoz egyszersmind egyszerű másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak, az eredetieket e telekkönyvi hatóságnál átvehetik.

A kir. járásbíró, minttelekkönyvi hatóságtól Oklándon, 1903. márczius 14.

Máthé Dénes,
kir. aljárásbíró.

Egyedül valódi angol**Thierry A. gyógyszerész BALZSAMA**

Egészségügyi hatóság által megvizsgálva és ajánlva.

Az üvegek felszerelése a keres. törvény mintavédelme alatt áll.

Allein echter Balsam
aus der Schutzengel-Apothek
in Prag
A. Thierry in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.

E balzsam belsőleg és külsőleg használható. Ez: 1. Utólérhetetlen hatású gyógyszer a tüdőnek, a mellnek minden kóros állapotokban, enyhíti a hurutot, csillapítja a váladékok, véget vet a fájdalmas köhögésnek s kigyógyítja a legrégebb bajokat. 2. Kitűnő hatása van a torokgyulladás, rekedtség és a többi torokbajoknál. 3. Alaposan elűzi a lázakat. 4. Meglepően gyógyítja a gyomor- s a bél-betegségeket és szagatásokat a testben. 5. Szeliden mozdítja elő a székelést s a vér tisztulását, megtisztítja a veséket, megszabadít a buskomorságtól s a hypochondriától, javítja az átvéglyat s az emésztést. 6. Nagyszerű szolgálatokat tesz fogfájáskor, odvasfogaknál és szájróhadáskor s általában minden fog- és szájbajoknál, megszünteti a felbűfögést, a száznak s a gyomornak büzt. 7. Külsőleg csodálatos gyógyhatással bír a sebekre, új és régi forradásokra, orbáncz kiütést, varak, megfagyott s megégett tagokra ruh, fekély s bőrduzzadás és repedés stb. esetében megszünteti a fejfájást, zugást, szagatást, köszvényt, fülfájdalmat stb. Ügyeljünk mindig pontosan az itt látható zöld apáca védjegyre. Hamisítástól legjobban megóv az, ha közvetlenül tőlem gyáramból rendelnek eredeti szab. kartonokban Ausztria-Magyarország minden postaállomására bérmentve 12 kis vagy 6 dupla üveg 4 korona. Bosznia és Hercegovina részére 4 korona 40 fillér. Kevesebb nem küldeték széjjel Sztéküldés csak előrefizetés vagy előleg küldése mellett.

Miért szenved ön? holott mindenféle és fajta, még oly régi sebre biztos gyógyulást talál és majdnem mindig elkerüli a fájdalmas és veszélyes operálást valamint amputálást

Thierry A. gyógyszerész egyedül valódi Centifolia-kenőcs

használatánál, rendkívül jó hatása, a sebek gyógyulásánál valamint a fájdalmak enyhítésénél utólérhetetlen. A valódi centifolium kenőcs alkalmazható: A gyermekágyasok rossz természetű mellbajainál, szoptatók mellkeményedése, a tej elapadásának, az orbáncznak eseteiben, továbbá mindenféle régi sérvek, láb- és csontnyílások, sebek, folyások, dagadt lábak s csont-eresedéseknél, vágás, szurás, lövés és ütés által előidézett sebeknél; az idegen testek, pl.: üveg, szálka, homok, tövis, serét stb. eltávolításánál; mindenféle daganat, kinöves, képződmény, karbunkulus és ráknál; végre pokolvar, körömféreg, körömgüles, a lábnak járásközben történt kisebesülése, fagyás és égetés okozta sebek, a betegek és gyermekek fekvés általi kisebesülése, torokdaganat, meggyült vér, fülzugás stb., stb. eseteiben. — A szállítás kizárólag az összeg előre küldése mellett eszközöltetik. Két tégely csomagolással, postai szállítási díjjal együtt 3 korona 60 fillér. Számos eredeti bizonyítvány rendelkezésre áll. Arra kérek mindenkit, hogy óvakodjék a hatáskülső hamisítások vevésétől s arra ügyelni, hogy a tégelybe be van-e a fenti védjegyem és czégem: Thierry (Adolf) Limited gyógytára az „Orangyal Pregradában, égetve.

Ezen gyógyhatásukban fölülmulthatlan két szer nemcsak a romlásnak nincs kitéve, sőt ellenkezőleg, minél régebb, annál értékeesebb és hathatósabb, nem árt sem a fagy, sem a forróság, tehát minden évszakban használhatók. Majdnem minden esetben segítenek és eredménnyel járnak, legalább az orvos érkeztéig, természetesen nem szabad hamisítványokat vagy hasonló feldicsért érték- és hatáskülsőli ugynevezett pótszereket venni, melyekért a pénzt haszonalanul dobják ki, hanem mindig ezen rég kipróbált olcsó és megbízható, emellett teljesen ártalmatlan, világhírű szereket kell használni, melyeknek minden családban az eshetőségekre készenlétben kellene lenni. Hol olyant nem kapunk, mely a valódiság minden jelét magán viseli, rendeljük meg egyszerűen direkte és czimezzük:

Thierry Adolf „Orangyal-gyógytár” Pregrada Rohitsch-Sauerbrunn

mellett. Központi raktár Budapest Török F. gyógyszerertárban, Zágrában Mittelbach S. gyógytárban és Bécsben Hradi L. gyógytárban.

